

1866ին Աւստրիոյ դէմ տրուելիք պատերազմին խորհուրդը ու միջոցները մը տաճեց . և ինքը դարձեալ իբրեւ հետեւակախումբ զօրաց սպարապետ՝ Սատովայի պատերազմէն ետքը՝ իր յաղթական բանակին առաջնորդ կենալով արագութեամբ կը վազէր Օլմիւցի ու վեննայի վրայ, ու օգոստոսի 2ին զինադադարման ու խաղաղութեան նախագիծ պայմաններուն ստորագրեց : Բայց շատ անգամ ալ սենեկէն դուրս չելլելով, զօրաց շարժումները ու պատերազմները կ'ուզէր, ու կը յաղթանակէր : 1866ին պատերազմաց յաջողութեան փոխարէն՝ Սեաւ Արծուոյ կարգը և ճոխ ուժիկ մը տրուեցաւ իրեն : Իրեն դարձեալ յանձնուեցաւ Հիւսիսային Գերմանիոյ

դաշնակցութեանց զինուորական ուժոյն միութեան գործը : Թէպէտ և խորհրդարանի անգամ է Մոլթրէ, բայց միայն ան ատենը մասնակից է՝ երբ զինուորական խնդիրներ յուզուին :

Խտալիոյ պատերազմին վրայ գրածէն զատ՝ ուրիշ քանի մը զինուորական գրուածներ ալ ունի . ինչպէս Արշաւանք Տաճիկ-ռուսիական 'ի Տաճկաստան Եշրոպիոյ, Թուրք զվիճակէ Տաճկաստանի յամս 1835-39, և այլն : Հմուտ է Մոլթրէ, և այլևայլ լեզուաց կատարեալ տեղեկութիւն ունեցող . բայց որովհետեւ բնութեամբ լուրջ է և լռութիւն սիրող, առած եղած է ըսել թէ եօթը լեզու լռել զիտէ :

ԱՆ Հ Ե Մ Ե Լ Ի Ո Ր Զ Ի Ք

Օրերուս աշխարհագոյժ և բազմադէտ դիպուածոց մէջ՝ մարդկային ընկերութենէ անդին ալ՝ ցաւագին և սրտաշարժ բաներ հանդիպած են . որոց մէկն ալ կ'ըսուի թէ Սետանայ պատերազմին երկրորդ օրն եղաւ . երբ զինուորական փողն կը հնչէ՝ 602 ձիւ առանց ձիաւորի, կէս ողջանդամ կէս խեղանդամ, ոմանց վրայ դեռ համեմքն և կազմածքն մնացած՝ կը փութան կ'երթան իրենց առաջուց սահմանեալ փռանկաց բանակին կարգը կը շարունակեն . բայց ձիաւորքն չեն երեխր : Ոմանք Բրուսիացուոց բանակին մէջ հանդիպած է կ'ըսեն այս բանս : Առջինը ստոյգ սեպե, լով Ամերիկացի տիկին մը՝ Պարզեղ անուն՝ հետեւեալ տողերը գրեր է՝

Ծագէ առաւօտ ի սարս Սետանայ .
Եւ արեգական ճառագայթք ոսկի՝
Տարածին ժայռից և անտառաց վերայ ,
Ի վերայ բերդին ամրապարըսպի ,
Ի վերայ հովտի գետոյն Մոզելայ ,
Եւ ճամբարապատ՝ գետնին այն վերայ՝
Ուր ցրբուած գունդերըն դան մէկտեղին
Լըսելով զհրնչում սուր գալարփողին :
Բայց արեւն երեկ վերէն նայեցաւ
Մըթին սեւագին ահեղ նայուածով ,

1 Բանակներ շարուած :

Հօն՝ ուր թշնամի թշնամույ դիպաւ ,
Անողորմիկ անգութ հարուածով .
Եւ սեպտեմբերի պայծառ առւրտուն՝
Տրոփելով՝ իրենց ցուցուած տեղերուն
Անհեծեալ ձիք վեց հարիւր վազէին ,
Լըսելով զհրնչումըն գալարփողին :
Թագէ առաւօտն ի կըռուատեղին .
Կապոյտ եւ հանդարտ երկընքին ներքեւ՝
Մահու քընով պաղ խաղաղ եւ լռին
Վեց հարիւր հեծեալք քունեն անարեւ ,
Ձայն փողոյն՝ այլ չի գրգեր հողինին՝
Կըռուի կրակի գէմ գալ այնուհետեւ .
Ոչ այլ ձայն՝ բայց լուկ հրեշտակի փողոյն
Կըրնայ նորէն կեանք տալ հօն ընկելոյն :
Կոտրած դասակարգը զրահազգեստ զընդին ¹ ,
Այն պատերազմիկքն եռանդուն կտրիճ ,
Զինակոչ ձայնով դան եւ հաւաքին .
Հռչակուի համբաւըն սըրտակտրիչ :
Մինչ սեպտեմբերի պայծառ առւրտուն՝
Տրոփելով՝ իրենց ցուցուած տեղերուն
Անհեծեալոր ձիք վեց հարիւր վազեն ,
Երբ գալարփողոյն հնչումը լըսեն :

ՀԱՅԻ ՊԱՏՄԱՌԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԵՐԴ

ՆԱՄԱԿ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

(Տես երես 188.)

Այսօր ուրիշ մէկ անձի մը հետ ծա-
նօթանանք պիտի , որ վրան մտածելու
արժանի է : Այդ անձը թիթուածնի ու
բնածխի ծնունդ մըն է , այլ ոչ մի և նոյն
օրինակաւ , ինչպէս դու հօրդ ու մօրդ

աղջիկն ես : Ինչ որ կը պատահի այդ աշ-
խարհին մէջ՝ մի և նոյն չէ անոր հետ որ
'ի մեզ կը հանդիպի : Թիթուածինը և
բնածուխը անանկ մէկմէկու հետ կը
խառնուին ու կը միանան , որ մէկ ամ-
բողջ մը կը ձևացնեն , մէկ անձ մը , որ
իրենց ծնունդը կ'ըսուի :

Երկուքն ալ մէկմէկու հետ միանա-
լով անյայտ կ'ըլլան , և այն նոր անձն
որ իրենց միութենէն առաջ կու գայ ,
աճխայիւն քրոշ կը զուրցուի :

Թէ ինչպէս կ'ըլլայ այդ բանը քեզի
չեմ կրնար զուրցել : Կազ մըն է , կամ
թէ լաւագոյն կ'ախորժիս , օդ մըն է .
վասն զի երբ կազ կ'ըսենք , անզդիա-
րէն խօսք մըն է որ կ'արտաբերենք , և
կը նշանակէ օդ : Այդ բառն 'ի պատիւ
երեսաց Բրիտղէյ անզդիացւոյն ընդու-
նեցանք , որ առաջինն եղաւ այլևայլ

¹ Cuirassiers.